

Jőjjetek

IV. év

1957. Március

3. szám

EMLÉKEZZÜNK

Irtta: Nagy Jenő

Második évszázadába léptünk az emlékezésnek. 103 esztendeje fordulunk — ezen a napon — vissza a múltba, s szellemeket idézünk; szép szavakkal, hármas színnel ünnepeljük azt, ami történt.

103 év mégis csak nagy idő. S az emlékek nem homályosultak el, hanem élesebbek lettek; mert ezek az emlékek fényesek és nagyok, csillogásukat a századok pora nem törheti meg. És mégis, hosszú, megdöbbentően hosszú ez az idő, ha arra gondolunk, hogy mindazota c s a k ünnepelünk...

Mert nincs jogunk az ünneplésre. Legfeljebb a kegyeletos visszaemlékezésre. Mert ami 1848-ban megindult, elmúlt, s utána, mögötte nincsen tovább. A nagy szellemek helyébe nem léptek utódok, az eszme születését nem követte megvalósulás, a dicső tettek egy öröm-és egy gyászünneppel zászlólobogásává változtak, a kihullott vér nyomán nem nőtt szabadság.

Nem, nem szabad ünnepelelnünk. A 103-ik esztendő márciusában kezünkbe temetett arccal kell emlékeznünk, visszaemlékeznünk, s látva tanulunk. Mert kétszer tanulhatunk most. Először tanítanak a márciusi események, s azt követő idők... aztán előttünk állnak szomorú példájukkal a további évtizedek, az elpazarolt évszázad. És szólnak, lobogó zászlók, felcsukló szavalatok, ünnepi beszédek mögött, de kiálltanak borongós éjszakákon, csendes magányban is. S kiálltanak a hazátlanság szaporodó esztendeiben;...

Egy eszme csillaga húzta végig tüzes csóvját 1948 táján a világon. Fényével lángragyújtott népeket és nemzeteket... Nyomán megzörrentek az elnyomás bilincsei, s nyugtalanul forgolódtak ágyában az elnyomó...

Az eszme rohant, s nyomán fények és zászlók emelkedtek a magasba, s ha elbuktak új kezek ragadták fel a szent jeleket, s indultak vele tovább...

Hozzánk is elérkezett az eszme 1848 márciusán... S ezekben az időkben a nemzet megtagadta multját. Megnőtt, mint ember, s nagyobb lett mint magyar. Történelmünk, mely példatára lehetne a széthúzás, önzés, nagyravágyas politikájának e napokban szégyenkezve

sárgította el lapjait, mert a nemzet, az ember eldobta átkos terheit vállairól, s kiegyenesedett. Büszkén állt a nemzet, s szembefordult a viharra, átadta magát a lelkesült eszme — ma már szinte ismeretlen — gyönyörűségének. — A gondolat betöltötte a sziveket és lelkeket, s nem engedte közel magához a kicsinyes önzés, az óvatosságot, az óvatosságot a kételyeit...

Mi is lett volna 1848 nagy gondolatából, ha a Pilvax-kávészámológatták volna az esélyeket öseink? Ha fémérték volna az ellenséget, a saját erőket, ha kiszámították volna a hasznos és a felelősséget...? Emlékezhettünk-e ma, ünneplő unokák, március dicső napjaira...?!

Ma már tulontul cinikus a világ ahhoz, hogy megértse ezt. Már gunyos mosoly fogadja a fellángoló gondolatot, s papír és ceruza az eszmét... Igen... a 103 esztendő papír és irón-fogyasztása szép mennyiséget kitéhet...

Mégsem vethetjük el a biztosra menő realizáló igyekezetét. Ha utána az írott malaszt tettek-ké változik. — 1848 megmutatta, hogy a szavakat élő akaratra öntve életre lehet kelteni egy népet, melynek sziv dobbanásai már kihagynak... melynek lélegzete elfullad... A 103 esztendő megmutatta, hogy szövegekben lehet fullasztani egy még élő nemzetet, s szive dobogását lehet tompítani papírossal.

Nem, semmiképpen nem a papír és a szó a hibás, hanem az ember.

Mert a modern korok embere, a XX. század embere fél a felelősségtől... Fél a számításokba csuszó esetleges hibától, fél, hogy rajtaveszt az üzleten, hogy áldozatot kell hozni egyénileg, hogy tényleg meg kell tennie azt, amit mond... S fél önmagától, mert tudja, érzi, hogy nem képes...!

Látta a magyar is, hogyan döntött meg ez a 103 esztendő minden nemes akaratot. Látta, mint porlott szét az akarat a széthúzás, az önérdék, a nyereségvágy szikláin... Mint törte a legerősebb hullámot is az ezer dialektikus materializmussal szemben. A szabad világ hálával tartozik a bolsevistáknak azért, hogy erre

eszméeri, a tettért. Hogy nem riadt vissza a romlásra törő fergeteg elől, mert hitt önmagában, hitt Istenében... és akarta a szabadságot. Az évszázad ezt a hitet, ezt az erőt ünnepelte benne, s nem követte a példáját.

A világsajtóban nem vert föl nagy port ez a hír, mégis érdemes megemlékeznünk róla: Azam pasa, a mohamedán arab liga vezetője Rómában járt s a pápa magánkihallgatáson fogadta. A kihallgatás után Azam pasa nyilatkozott az újságíróknak, s megemlítette, hogy reményes van egy mohamedán-keresztény szövetség kiépítésére, mely a bolsevizmus veszélyes terjedése ellen erős front lenne. Mi református keresztények megtehetjük azt, hogy elnézünk a fölött, ami e hir mögött áll: t. i. hogy a pápa, s rajta keresztül a római katolikus egyház hajlandó a mohamedánizmussal (azzal a mohamedánizmussal, amely ellen ómega véres keresztesháborukat hirdetett, s amely Magyarország romlásának is egyik fő oka) fegyverszövetségre lépni, s ugyanakkor a protestáns egyházak minden közeledési kísérletét kerekén elutasítani. Ez a római egyház belső ügye. Lehet, hogy hozzájuk közelebb állnak a mohamedánok mint az evangéliumi hitű keresztények milliói tömegei. Ami azonban ebben a hirben pozitív jelentőségű, az az a tény, hogy a bolsevizmussal, s az annak tartalmát képező dialektikus materializmussal szemben mindenféle kereten túl kezd kialakulni a szellem közös arcvonala.

Eddig a bolsevizmus mint gazdasági rend szerepelt a világ általános köztudatában, s az ellentét a szocializmus és kapitalizmus formájában jelentkezett. Az elmúlt öt esztendő azonban rohamosan nyitotta föl az emberek szeméit, s ma már egy-két naiv rajongó kivételével (— ne beszéljünk a szellemileg korlátozott képességűek vagy a természetből fogva gonosztevére hajlandókról —) mindenki tudja, hogy a bolsevizmus és a szabad világ jelenlegi gigantikus küzdelme nem gazdasági természetű, hanem döntő védelmi harc a totális orosz imperializmus és a szellem, valamint a transcendent világ existenciáját is kétségbe vonó, sőt azt az emberek hitéből erőszakkal is kiirtani akaró dialektikus materializmussal szemben. A szabad világ hálával tartozik a bolsevistáknak azért, hogy erre

Talán a lobogó zászlók, a nagy szövegek takarták el előle és akarni. Istenben és ön-magunkban. Abban az eszmében, amelyet eddig — valljuk be rá, nagy ösök unokájára ugyanaz a feladat vár, ugyanaz a felelősség és önfeláldozó harc. Harc a nemzetért, igazságért, szabadságért...

Ünnepeltünk, s nem láttunk tul a zászlókon.

Most már ideje, hogy emlékezzünk! Emlékezzünk és tanuljunk.

De tanuljunk meg végre hinni és akarni. Istenben és ön-magunkban. Abban az eszmében, amelyet eddig — valljuk be oly üres szavakkal — hangoztattunk. S cselekedjünk úgy, ahogy hangoztatjuk. Küzdjünk is érte — áldozatok árán is — a szabadságunkért s a szeretet diadakáért.

Hogy egykor majd szabadságban élve, egymást szeretve ünnepelhesünk.

LELKI FELFEGYVERZÉS

sorozatos gonoszteveikkel felhívták a figyelmet, mert ezzel a felismeréssel a minden jelentéktelenebb kere-

ten tuli egyetemes védelmi szervezkedésnek a lehetőségét nyitották meg.

Az egyházak feladata

Kétségtelen az, hogy az itt és most konkrét helyzetében a bolsevista fegyverekkel szemben fegyvereket kell szembhelyezni, de ugyanilyen, sőt talán még döntőbb jelentőségű az a kérdés, hogy a világ szabad népei rendelkezzenek egy olyan személyes meggyőződéssel és világnézettel, amelyre nézve a bolsevista ideológia nem veszély többé, hiszen személyes hit is önmagában oldja föl azokat a kérdéseket, melyeknek a megvalósítását a bolsevizmus igéri, s amelyeknek az ellenkezőjét a gyakorlatban hozza. Ez a meggyőződés és ez a világnézet a Jézus Krisztus evangéliuma lehet csupán, mert csak Krisztuson keresztül juthat az ember Istennel való közösségbe s nyerhet megdönthetetlen hitet és mert csak Krisztus evangéliuma nyújt az embernek olyan világnézetet, amelyben minden szempont és ítélet az örökkévalóság és Isten minőségei szerint értékelődik át. Az evangélium alapján állva nem lehet tehát az problematikum, hogy a materialista bolsevizmussal szembeni harcban vasfüggönyön innen és túl a keresztény egyházaknak az a hivataltal feladatuk, ami Krisztus örök parancsa: az Evangéliumot hirdetni, örökéletre vezetni az embereket, terjeszteni a hitet a földön.

Dulles, a nagy protestáns amerikai államférfi, a bolsevizmus elleni harc egyik legmarkánsabb alakja, írta egyszer a közép-európai megszállt országokról, hogy ezek a népek jelenleg csak egyet tehetnek, azt hogy ébren tartják a keresztény hitet és terjesztik, mert az a bolsevizmus számára bevehetetlen és áttörhetetlen erőd, a materialista ideológia terjedése ellen pedig a legbiztosabb védekezés. Dulles részt vett az amsterdami ökumenikus világkonferencián is, komoly protestáns egyéniség, s ezért szükségképpen antibolsevista. És éppen ezért az evangéliumi kereszténység maga-

sabbrendűségével látta meg azt, hogy a lélek ott is erő, ahol a fegyverek már elvesztették a harcát. „Nem sokaság, hanem lélek”, nem a terv, hanem az élő hit tesz és tehet csudadolgot, t. i. ott, ahol az élő hit valóban élő és valóban hit. Ez a megállapítás igaz a mi elnyomás alatt élő népünkre és egyházunkra egészen addig, amíg a terror alól való fölszabadulás meg nem történik, de kétszeresen kell hogy ez az élő hit határozza meg minden cselekedetünket akkor, amikor a fölszabadulás már megtörtént. És igaz kell hogy legyen ez a megállapítás azokra a népekre és egyházakra is, akiknek a számára a bolsevista elnyomás jelenleg még probléma és elkerülhető lehetőség. A hitetlen bolsevizmus nyilván a Sátán munkája: harcolhatunk-e mi hitetlenség ellen hitetlenséggel, bűn ellen bűnnel? Igen, de akkor szörnyű lesz ennek a világnak a sorsa, mert akkor az egyik gonoszság helyét egy másik gonoszság fogja elfoglalni, ha azonban a mi győzelmünk Krisztus győzelme, Isten Lelke által, akkor kétség nélkül az Isten országa érkezett el hozzánk (Máté 12:28).

A kereszténység több

De kérdezhetné valaki, hogy nem tulságosan „elspiritualizált” keresztényen álláspontra ez, s hogy éppen az Evangélium nem követel-e sokkal aktívabb magatartást? Nyilvánvaló, hogy a kereszténység döntés, vagyis egy személyes „Igen” Isten és Isten munkája, és ugyanakkor egy személyes „Nem” a Sátán és annak minden munkája, így az atheista materializmus felé is. Így a kereszténység kvalitatíve több, mint a bolsevista rendszer egyszerű gyűlölete, mert míg a gyűlöletnek sok, talán éppen önző és bűnös indító oka lehet, addig az evangéliumi hit alapja az Isten uralmába és a Lélek felsőbb-

rendiségébe vetett konkrét meggyőződés. A gyűlölet negatívum, a hit pozitív tartalom. A keresztyén ember tehát nem bizonytalanra fut, hanem tudja miért harcol, és ebben értelemmel telik meg a bolsevizmus elleni küzdelme is, mert tudja, hogy a Sátán ellen harcol, Isten országáért. Lehet-e komolyabb és szentebb munkát elképzelni, mint ezeket az alapokat lerakni és megerősíteni? Háború és hadviselés politikuskok és katonák dolga; ezt a munkát Isten az egyházra bízta, ezt a munkát az egyházon kívül senki el nem végezheti, s jaj annak az egyháznak, amelyik megveti ezt a munkát és politikuskok vagy katonák akar lenni. Mert ha nincs meg ez a nélkülözhetetlen lelki hatalom, kétséges lesz a politikuskok és katonák erőfeszítése is. A keresztyén egyház mint egyház, akkor lenne „elspirituálizált” és passzív, ha ezt a reá kirótt feladatot nem töltötte be. Lehet, hogy ez nem népszerű vélemény; de magasabbrendű mint a többi, mert evangéliumi.

A gonoszság ellen

Hitler KZ-jei, Sztálin szibériai táborai, a népbíróságok akasztófái és az inkvizíció máglyái között csak a mindenkori szin a különbség. Milyen igaza is van az apostolnak, amikor azt mondja, hogy nekünk nem vér és test ellen, hanem az élet sötétségének világbírói, a gonoszság lelkei ellen van tusakodásunk (Efézus 6:12). Mi, evangéliumi keresztyének meg kell vívjuk ezt a lelki harcot, hogy megerősítsük a testi ellenséget. Vállalnunk kell a küzdelmet minden gonoszság ellen, akármilyen szin és név alatt jelentkezik is. Örömmel üdvözljük Azam pasa nyilatkozatát, mert azt látjuk belőle, hogy a bolsevizmussal a szellem és hit most már öntudatosan helyezkedik szembe. Nem tudjuk, milyen lesz a római katolikus egyház és a mohamedán pogányság közös frontja és szövetsége. De azt tudjuk, hogy a Krisztusban hívők napról napra népesebb milliós tömege a bolsevizmus elleni harc szíve, mert legöntudatosabb rétege. S tudjuk azt is, hogy a bolsevizmus fölötti fegyveres győzelem csak akkor lesz igazán győzelem és áldás, ha a fegyverek fölött és túl, az és indulat és hit, az élő Krisztus fog diadalmaskodni.

— p. p. —

Az ige fényénél

Márk ev: 4 rész. 36—41.

„Elbocsájtván azért a sokaságot, elvívék őt, úgy a mint a hajóban vala; de más hajók is valának vele.

Akkor nagy szélvihar támadta, a hullámok pedig becsapnak vala a hajóba, annyira, hogy már-már megtelék.

Ő pedig a hajó hátulsó részében a fejaljon aluszik vala. És fölkeltek őt és mondanak neki: Mester, nem törődöl vele, hogy elveszünk?

Es felkelvén megdorgálá a szelet és monda a tengernek: Hallgass, némulj el! És elállt a szél és lön nagy csendesség.

Es monda nekik: Miért vagytok ily félénkek? Hogy van, hogy nincsen hitetek? —

Rohan a hajó, sötét hatalmaival félelmetes a tenger... Kimerültek és rettentek a hajósok, bizonytalanok a csábitások és szirének odisszeai hívásai között... érzik, nincs biztos rév, nincs már segítség...

A hajó egyik zugában, mindenkivel elfeledve alszik egy ember, Krisztusnak hívják, de nevét alig ismerik az utasok. Pedig ez az ember ismeri a szelek hatalmát, látja a hajó utját, előtte nem titok és rejtelem semmi... Krisztus ért a hajó kormányzásához, de alszik, s nincsen, aki gondoljon rá, aki felkeltse őt...

„Mester, nem törődöl vele, hogy elveszünk?” — fordul hozzá ideges izgalommal egy arrajáró, aki még emlékezett homályosan arra, hogy ez a szerényen meghuzódó várakozó valami különös, nagy távoli világok kiüldötte...

S a Mester elhagyta eldugott zugát, s a parancsnoki hidra kiállva messzezengető hangon szólott a haboknak és a szeleknek. Hallgassatok! Némuljatok el!... És elállt a szél és lön nagy csendesség...

Megnyugtató és biztató a történet befejezése, de szemben áll vele életünk rideg valósága. A vihar hullámai immár égig emelkednek. Léket kapott a hajó, s fellázadt a legénység... Szolgálat helyett kincseken osztoznak a hajófenéken, s bortól má-

moros állapotban egymás elpusztítására törekednek...

Nem látják az Isten fiát, aki csendesesen, meghuzódva vár a hívő szóra: „Mester!” Nem rohannak feléje segítségért, mert erős a bor mámore, a hatalom és a kincs vágya... S ezeket a terheket előbb el kellene vetni...

Nem látják, hogy ő mutathatja meg az egyetlen utat, a biztos révet... mennek, vitetik magukat az árral...

Nincs, nincs senki aki hozzá kiáltson, aki megkeresse és elhívja... aki hozzá térjen segítségért...

S addig a hajó vakon rohan a tengere boruló vészes éjszakában.

„Hogy van, hogy nincsen hitetek?” (J. N.)

HIREK

A Spittal/Drau-i protestáns misszió gyülekezete március há 8-án bucsuzott az USA-ba kivándorló lelkipásztorától; VARGA LÁSZLÓ nagytiszteletű úrtól.

Varga László öt éven keresztül hirdette töretlen hittel és fáradhatatlansággal Isten igéjét a magyar protestáns menekültek között. Mellettük állt, Isten hű szolgálójaként igyekezett enyhíteni szívükön, csillapítani fájdalmaikat és elsimitani a ráncokat, melyeket a hazátlanság vágott az arcokba...

Őt esztendő öröme és bánata fűzte egybe a lelkeszt és gyülekeztet, ennek a magyar végvárnak lelki katonáját és Isten után vágyó, megoldásra áhító hűveit. Őt esztendő hosszu idő, százzsoroson hosszu az idegenben, nélkülözésben. De minél távolabbra vet minket az élet egykori önmagunktól, annál közelebb jön hozzánk az Isten, örök kegyelmével, megbocsájtó szeretetével...

Az élet utai összefutnak, életek találkoznak a nagy keresésben, s egy időre, egy csomó magyar, néhány magyar megfogja egymás kezét, s együtt küzd, együtt dolgozik a jövőért... De az emigráció sohasem állandó. Naponta szakít szét

régi kapcsolatokat, elválaszt családokat és barátokat, új tájakra, távoli partokra taszít bennünket...

Csikordulnak a kerekék, feljajdul a síp, bög a hajó kurtje, s vízsi, viszi egyre távolabbra — a bizonytalan messzeségbe — azokat, akikhez esztendő emlékei kapcsolnak. Az Ausztriai Református és Evangélius Lelkigondozói Szolgálat szerrettel bucsuzik ezután is egyik lelkes és pedánsan kötelességteljesítő munkatársától.

A jó pásztor eltávozott hívei köréből. De azok érzik, hogy öt éven át érzett gondos szeretete, s az általa hirdett ige lélekhangja továbbra is közöttük él...

Az ev. és ref. lelkigondozószolgálat innsbrucki diakonusa, Br. Feuchtersleben Kornél huszárörnagy, március elején feleségével és kislányával Ausztráliába vándorolt. Távozását nemcsak a magyar protestáns egyház fájtalja, melynek önzetlen és lelkes szolgálója volt, hanem az egész tiroli és vorarlbergi magyarság, melynek soraiban számos igaz barátta tett szert. Felesége, mint az IRO tisztviselője, mindég segítségére kész, közvetlen egyéniségével számtalan ma-

gyar sorsát mozdította elő, akik mind hálásan emlékeznek vissza tevékenységére. Feuchtersleben Kornél, mint a tiroli francia lovagló iskola tanára a francia és osztrák lovasok nagybecsülését vívta ki, akiket a lovaglás művészetére és a ló szeretetére nevelt. A közszeretben álló családot messzi utján a menekült ausztriai magyarság szeretete kíséri és Isten áldását kéri további életére.

Az USA. methodista egyháza az 1950. évben közel 150,000 fővel szaporodott. Az egyháznak jelenleg kilencmillió híve van és ezzel az Egyesült Államok legnagyobb nem katolikus egyháza.

Az amerikai felekezeti iskolák melyeket 241 egyházi közösség tart fenn, a legújabb statisztika szerint 26,438,847 tanuló oktatását teszik lehetővé. A felekezeti iskolák 2,454,940 tanerőt alkalmaznak. A tanulók 90 százaléka protestáns iskolát látogat, a fennmaradó 10 százalék katolikus, ó-katolikus, orthodox és zsidó iskolák között oszlik meg.

Béres András

Barátom hazatért

Kapaszkodtunk a méteres hóban fölfelé. Csuszott a bakancs minden lépésre jó araszt vissza. Hópatakóra, jégcszegre rákövesedett a hó. Nem is kapargattuk, úgyis hiába.

Csak lihegtünk, izzadtunk. Az ökor lánca kongott ütemesen, ahogy minden lépésre rángatta magát az üres szánkót.

Barátom csettelt-botlott, fáradt volt. Biztattam, hogy kapja el a hátsó függőláncot, azzal húzassa magát; a gazda ugyse látja, messze jár előtünk.

— Ugyan! Azt nem lehet. Maga is bírja, birom én is. Nem fogom megcsalni a Waldát, elég neki a saját sulya. Még megizzad na, aztán vége: tüdőgyulladás. A Waldára nem lehet priznicet rakni...!

Megállt nagy fújtatva, halálsápadtan, de csillogott a szeme.

— Mit néz rajtam? Nézz: mi minden van itt. Ezer meg ezer káracsnyfa. Szikrázik rajta a napfény: a hópalástos fák, a jégcsipkés patakparton. Arra lefelé a vizimalmok, sorjában. Lisztes-képi ember dugja ki a fejét. Látja, milyen vörös az orra? Hopp...! Őz ugrott át az uton... szakad a hózár a fákról, amerre elfut...!

— Mégis, milyen egyforma itt minden. Nem érzi? A sablont! Mintha valami képeskönyvből vág-

ták volna ki az egészet. Akármelyik faluból nekiindul az Alm-nak, mindenütt ugyanezt látja. Szemléltető képek iskolás gyermekeknek. Részletek egy kulturfilmből. Alpesti táj! Még csak a boldogan lihegő, bukfenecező si-turisták hiányzanak, filmstáros fogsorokkal: a természet barátai, a biztos valuta öntudatával ékesen...!

Kacagott idegesen, gunyosan.

— Dehát, itt vagyok én! A lírai költő! Képzelteti, mekkorát bámult rám a Herr Leiter a Munkahivatalban, amikor az én Berufom felől érdeklődött, én meg kivágtam a rezet: költő-Dichter!

— Megállt kezében a toll, az összes többi íróasztalok mögül fölbukkantak a Schreiber-koponyák, és illendőképpen együtt szájatottak a főnökkel. Hogy erre nincs „paragraf”? Hogy szép a vers, persze, persze! De ki olvassa, ki olvas verset, amikor mindenki éhes?! Kalória kell! Hát én csak menjek az Alm-paraszthoz, ott mindent megkapok, mert szép ám az Alm... meg a jó koszt! Nem kell feketén venni semmit-sugta bizalmasan hunyorgatva.

— Hát nem is veszünk... gombócot svábbogárral... feketén!

Hosszu, csontos ujjjaival hirtelen belescapott a levegőbe.

— Fussunk a Waldi után! Be kell

érnünk. Mit szól a gazda?...

És futott, mintha láz ragadta volna fölfelé. Alig értem a nyomát.

Sovány madárcárcáról hullott a verejték. Kezét a szívére szoritotta, úgy fújtatott rám.

— Tudja, miért van ez úgy? Ez a sablon az Alpokon? Nincs tűz sehol. Ezek nem gyujtanak tüzet az erdőben. Nincs fantáziájuk... Nem játszik a lélek rajtuk. Mert a lélek játszik... az erdőben, attól él.

A gazda már megrakodott, mire fölértünk. Fejszólva mutatott a nap felé. Éjtszaka lesz, mire hazatérünk.

Aztán csak intett a fejével, hogy bontsuk ki a következő rakást, a ho alól.

Hatalmas fenyőtörzsek a méteres takaró alatt. A nyáron vágták ki, van közöttük kétszáz éves is.

Barátom vállhoz szoritott lapáttal vágott neki: föl a tetejibe. Csak nevetett rajtam, ahogy feléje erőlködtem.

— Látja, milyen friss vagyok. Az összes tegnapi és mai hatalmak erői dolgoznak bennem. Nem hiszi? Nézz: a jobbik bakancsom angol, a rongyosabb olasz, a lábszárvédőm francia, a nadrágom amerikai, a zubbonyom német, a sapkám orosz. Látja, ez nem sablon. Valóság és mégis van benne fantázia: az Urnak 1946-ik évében. Kétezer méter magasban, a Vöröskereszt jóvoltából.

— Remélem azt, hogy kiütöközöm sokszinű egyéniséggemmel!

Kacagott és szórta a havat. Csak úgy motollázott a lapátja.

A gazda odalökte a szánkót és a kampós szekercével megrántotta a legfelső törzset, hogy a vastag vége pontosan rágördült a csuszató orrára. A többi most már emelni kellett. Egyetlen intése mifelénk azt jelentette, hogy álljunk félre. Aztán csak dugta a szekerce-nyelet a legvastagabbja alá, egyetlen rándítás, és a méteres rönk odazökkent a másik mellé: lomha biztonsággal.

Barátom odalépett, segíteni akart, de a gazda morogva félretolta, beléköpött a markába, és föltette a harmadikat is.

Most már csak a tetejébe lehet rakni, jó félmétert kell emelni, igaz, csak az egyik végét, mert a „szánkó” csak az eleje a rendesnek, csak a vastagabb végét veszi fel a törzsnek, a többijét húzza maga után, mint valami Schlepp-et.

A költő megint csak odalépett, de a gazda taszította volna onnét. Dichter mondta gunyosan...

Barátom megdühödött. Egy szemvillantás alatt félrelökte a gazdát, és két karjával belenyult a törzsek közé. Leguggolt, behunyta szemét... és egy kiáltás... sikerült!

— Na még egyet...! lihegte falfehéren.

Ledobta zubbonyát. Görhes, sovány hátát megfeszítette, vérben forgott a szeme. Nem mertünk közelíteni. Megzavarjuk, elveszti lendületét, megáll... és akkor vége. A roppant suly zéttáplítja. Csak rántani lehet... és félre ugrani.

Belerészedett a sikerbe.

Nem volt már ruha rajta, lesozdorta a fa kérge. Véres csikok a mellén...

— Na, a harmadikat...!

Ráborult a fatörzsre, a harmadikra.

Még egy ölelés.

Hanyatt dőlve, mosolyogva rántotta magát a fát. Egészen alácsuszott, a mellét hidalta alá. Aztán roppant valami...

— Megvan...! Dichter...! hörögte.

Összerogyott. Szájából szívárgott a vér.

Pokrocba csavartuk.

A gazda halálsápadtan morogta, hogy csak üljek fel és fogjam. Az ökor ugyis hazavisz. A fékláncokat ő maga bekötötte. Majd jön utánunk a lóval, arra kell vigyázni, ideges, kapkod. Az ökröt nem kell vezetni.

Ahogy lefelé indultunk, lopva visszaneéztem.

A gazda kalaplevéve imádkozott. Barátom lázasán, boldogan haddart a fülembe.

— Megtörtém a sablont. Most van élet itt és... van fantázia! Milyen jó így száguldani... lefelé... kétezerrel... órák hosszat. Le a völgybe... na csak ne mondja, hogy a halál völgyébe. Ez nagyon giccses. Nem szerettem soha az ilyen hatásvadászó ostobaságot. Vén róka vagyok én...!

De megállapítom, hogy Önnek nincs érzéke... nincs megérző lelke.

AMERIKAI MAGYAROK NYOMÁBAN....

1898 esztendején egy elvetemült merénylő fegyvere elragadta Erzsébet királynékat nemzetünkötől. Ugyanabban az esztendőben ugyanettől a nemzetől egy szomorú esemény — a kivándorlás — elragadta 280.000 honfitársunkat. Népiünknek erről a gyászáról azonban sehol sem jelent meg gyászkeretes megemlékezés. A nemzet — Isten tudja, hogy — elfelejtkezett fiáról, kiket a haza sanyaru, áldatlan viszonyai eltasztottak az ősi földről és akik szétszórták a széles világ végtelen embertartói közé. Ugy érezzük, hogy mint kései nyomkereső Julia-nusoknak elégtételt kell szolgáltatnunk vándor elődeinknek, akik egy nemzet haldoklásának megkiáltói voltak idekint, mikor elszakadással jelezték, hogy valami nincsen rendjén otthon, mert a nemzet értékes elemei immár nem lettek „hont a hazában”.

Körülnézünk tehát Amerikában, s egy rövid összegezésben elmondjuk, hogyan éli napjait itteni magyarságunk, s ami talán még fontosabb, mit hozhat számára a jövő, s egyáltalában van-e magyar jövő az elszakadt sorsában...?

„OTTHON”

Az utas felül *New Yorkban* egy autóbusszra, s két órai utazás után leszáll a „Babelt” övező kisebb városkák valamelyikében. Talán éppen *New Brunswickban*. Ha itt alaposan nyitott szemekkel körül néz, csodálkozva tapasztalhatja, hogy *valami csoda folytán ismét hazakerült Magyarországra*, s valahol Berég, Zemplén, Szabolcs vagy akár Szatmár vármegye vidékére tévedt... Mert például ebben a 40 ezer lakótól zsibongó kis városkában majdnem 10 ezer magyar honfitársunk él. *New Brunswick* városkának alapjait valamikor a vallási emigrációba vonuló hollandus atyáinkiai vetették meg. Később ezen igyekezeteikben tovább segítettek őket az írek, az olaszok, a németek és nem utolsósorban a magyarok. Így büszkő örömmel írhatjuk le: *ma a második legnagyobb nemzetiségi csoport itt a magyar*.

Az amerikai magyarság közös-

ségi élete nagyjában egyházaink keretei között zajlik le s így, ha az itteni magyarság nyomdokait, életét vizsgáljuk, első sorban itteni magyar egyházaink életéről kell számot adnunk. E településben is feltűnően sok templom sorakozik az utcák mentén. Minden nép minden felekezete lázas igyekezettel építi fel otthonról hozott izlése szerint a maga templomát. Ennek következtében bámulatos művész-történeti egymásmellettség alakult

VÉGLEGES FOLYAMAT!

Modern és kényelmes lelkészi lak, szép könyvtárral, derűs békével fogadja az érkező látogatót. — Mióta pásztorolja Nagytiszteletű urunk ezt az egyházat s milyen lelkesi tapasztalatokkal gazdagodott ezen időben? Kérdezzük a már öszbehajló magyar prédikátorunkat. — Eppen negyedszázada hívott meg e gyülekezet lelkésze s azóta sok hittel, sok küzdelemmel és emberi töredelemmel állok előttük, mert az idekinti egyházi élet megkívánja a lelkésztől, hogy előljárjon. Mert nem állami, de társadalmi egyház ez, vagyis a hívők áldozata

teremt meg az élő gyülekezeteket. A hívők elé pedig csak úgy állhatunk ide ki — a magyar mult hőseit és őseit adó — népiünk szegényei. Aztán már *atyafi-soron sokasodtak ide ki a magyarok, egyik hívta a másikat*. Így érhető meg az a sajtós településtörténeti tény, hogy *csak a négy szomszédos megyéből érkeztek telepések, csupa rokonság. Még ma is érződik nyelvükön a jó szabócsi meg beregi íz*.

AZ EMLÉKEZÉS NEM ALUSZIK KI

A karácsonyt *Uj Brunswick* is gazdagon ünnepli. Ujjongva ajándékozik itt mindenki és a karácsonyfák a zsufolt csomagok közül alig látszodnak ki. A hajdani szokások e napokra újra felelevenednek, s az egyik lelkész vezetésével pl. a *kántálók sora járják a honfitársak házaát s köszöntik Jézus megszületésének ünnepét*. Régi amerikaiak hívogadják az ujonan érkezőket, s miniket is családi körbe invitált *Fülöp Gábor* atyánkfia, hogy az ünnep szeretetét megossza velünk. Áramló emlékezés hazai búvkörében él ő ma is, s gyermekkorát éli meg újra, mikor a karácsonyfa villanykörteit meggyújtva, kezefőg az ujonan érkező utkeresőkkel. E karácsonyfa alatt ujtja fel e városka östörténetét, mikor a kialakuló amerikai iparforradalom a magyar nép fiait is meghívta e

vállalkozáshoz. Először az itteni gyár valamelyike küldte el megbízottait, s azok biztatására szálltak ide ki — a magyar mult hőseit és őseit adó — népiünk szegényei. Aztán már *atyafi-soron sokasodtak ide ki a magyarok, egyik hívta a másikat*. Így érhető meg az a sajtós településtörténeti tény, hogy *csak a négy szomszédos megyéből érkeztek telepések, csupa rokonság. Még ma is érződik nyelvükön a jó szabócsi meg beregi íz*.

— Mikor vette ezt a szép és kényelmes házat, *Mr. Fülöp?* — érdeklődünk a süppedő fotelben ülő házigazdánktól.

— Most éve. Addig csak készülttem hazamenni abba a kis szatmári szegletbe, ahonnan éppen ma, 12 éve indultam el. De mert most már itt kell maradnom, hát rászám-tam magam a vételre. Egy élet ára van ebben, meg kellett itt is dolgoznom érte.

— Mi a foglalkozása, hogy autót is tud tartani?

— Az egyik gyárban dolgozom, gépész vagyok. Nem panaszokodhatok a magyart megbecslik. Aztán van boldog családi életem, ha elfáradnék földi tusakodásainkban, s van egy jó papunk, aki megvizsgál mindannyiunkat szép beszédeiben. Nagyon tud emlékeztetni az otthonvalósira. Mert az *emlékezés lelke nem aluszik ki soha, éberben őrzi a megszépült gyermekkorát, a hazai tájat és az eltávozott szülők szomorú emlékét*. Akinek lelke van, az nem tud cserélni soha. Most elmondom magának; azt a cipőt is ennek az emlékezésnek kell betudnia... Azért vettem, mert emlékeztem a gyermekkoromra... Nálunk a falun ugyanis karácsonykor kaptuk az új cipőt, anélkül nem is lehetett volna boldog karácsonyunk. Egy évben egy pár cipő tellett, de annak karácsonyra ki kellett kerülnie valahogy.

Igen, az amerikai magyarok még emlékeznek. S házigazdánk egy új hontalannak azért vett cipőt, mert hü akart maradni a hajdani karácsonyi szokásokhoz, amit a gazdag szegénység szült akkor hagyományá. Lépten-nyomon megszólítják őket az ujonan jötteket s megajándékozzák őket. Ha üzletbe lépünk, annak magyar tulajdonosa el nem mulasztja, hogy valami ajándékot még külön ne pakoljon. — Az utcán reánk köszönt egy ismeretlen hölgy.

— Ugye ujonan érkezett maga is? Látom tétova járásán, és azért

hirdetés?

— Magyarul és angolul. *A fiatal nemzedék ugyanis szívesebben vesz részt az angolnyelvű prédikáción*. Ha nem alkalmazkodunk, úgy vagy elszakad egyházától vagy más gyülekezetbe vándorol el. Ez ma már általános jelenség és bizony, legyünk őszinték, természetes folyamat is ez. *Fáj, de nincsen más kiút*. Amíg iskoláink voltak, addig nyelvi nehézség nem adódott, de *anyagiak hiján iskolákat nem tart-hatnánk fent és így e folyamat véglegesnek látszik*.

Az amerikai magyar egyházak élete és története nem más, mint egyházaink adósságtörténete. Amikor egy-egy egyház megalakul, akkor a választott lelkéssel neki fog-nak s egy szorgalmas életet azzal töltönek el, hogy ellássák magukat szükséges intézményekkel. *Adóssággal kell kezdeniök s azzal kell birkózzanak végig*. Mire aztán ezt az önként vállalt terhet leröjék, mire a gyülekezet s lelkésze mindent rendbe tett, akkorára lassan már ki is vándorolnak a temetőikbe. Mikorára a lelkiismeretes pásztor bejelenti élete munkáján teremtett egyházának megszilárdulását, akkorára a fiatal prédikátor öszbe-hajlott bölcsé lett híveinek. Valóban tragikus, szép életük van a mi lékipásztorainknak Amerikában, *mire betakarítanak, már maguk is temetőikben nyugosznak áldott életük békéjét*.

KARRIEREK

Még betérünk a város magyar közjegyzőjéhez is, megismerni akarva honfitársaink társadalmi körülményeit is. A település középpontjában, nagy kert közepén, kisebb kastélyszámba menő otthonban fogad a ház ura. A garázsban két autó és a szalonban új televízió dícséri az amerikai élet bőségét s fejlettségét.

Biró Péterrel állunk szemben, aki már egy kissé angolos kiejtés-sel, de töretlen magyar szeretettel köszönti kései utódait.

— Mióta él ebben az áldott országban *Mr. Biró?*

— Bizony már 32 éve hagytam el hazánkat, hogy mint munkás elinduljak egy külön élet igényével. Sok munka van már megettem, de elmondhatom, hogy az élet harcát nem hiába harcoltam meg.

— Milyen a magyarság társadalmi helyzete, az önéhez mennyiben hasonló?

— Altalában nagyon jó. *Itt majd mindenki egyszerű gyárimunkásként indult, s ma saját házzal és autóval rendelkezik*. Az általunk kifejlesztett városban polgári öntudattal élhetünk, ahol esett magyarral alig találkoztam. Itten van például a *Magyar Építő Egyesület*, melynek ma 1700 részvényese van, 1,300.000 dollár alaptőkével s ennek a tőkének 90%-a magyar.

Fáradhatatlan munkakedvvel, tervekkel foglalkozik a már öszbehajló házigazdánk, akinek megvan a maga kialakult világnézete, s tudja, hol a helye, mi a kötelessége az életben. *Biró Péter élete tipikus győztes amerikai élet*. Szegényen indul, saját erejéből tanul, s lép egyre feljebb a képviselőjelöltség lehetőségéig. Természetesen ő már amerikai s mint annyi százezer honfitársunk egyike ő is véglegesnek tekinti itteni életét és hű fia ennek az államnak.

Ma még két magyarnyelvű újság is megjelenik itt, s állandó magyar

1951 MÁRCIUS

Irta: Béres András

Március nekem most: a Láz!
Láger-pokolban,
Dacos fogcsikorgatás!
Szögesdrót-marta,
Patkány-riasztotta...
de sikongó,
de égőszemű,
de élő,
Gyermekek: a Március!

Március nekem most: a Csönd!
Bamba Hajótűlök bődül,
Busan Rám köszönt,
És szétomlik lomha tengeren:
Egyenlítőn... Brazilián...
Ausztrálián
Kábelezz elfulón; a Mélybe...!
Ó balga bucsuszó: suta-béna
A Március, a Március ma:
Néma!

Óriás Madár nekem most: a Március
Szörnyű kondorkarma, csőre
Milliók sirját dulja — vájja...
rongyolt színeket lóbál a világra
vigyor koponyák zörgő-zürje hull...
Ó, Ember-esőt ont a Madár!
Megéled a Seb, a Kereszt!
Pilátus kezén ég a folt!
Loccsant szemek újra látnak
Zuzott ökök újra csattan...
Tébolyos agy újra kacag...
Március mégis, mégis él!
Holtakkal beszél...
A Kiontatásban...!
A Megtörtetésben...!

Március nekem most: a Gondolat
a mezelen!
Gunyos vihar letépte esztelen Bi-
borát...!

És im jégszikkás Havasan repül...!
Menekül, menekül...!
Csillagról-csillagra riadtan pereg
Remegő zsoldára zendül
Nap-Kohóba szökken...
Rakéta-lángba röppen...
Felhőbe fest gazd melódját...
Végtelenbe-rezög nagy szincsdót...
Az Egen: Tegnap, Ma, Holnap
végigszalad
Istent ölel... Nála marad
Ó, a gondolat, a Gondolat mindig
Szabad!

filmszínház működik. Vezető helye-
ken is mindenütt magyarokra buk-
kanunk. Így a város rendőrfőnöke
*Takács József, a tűzoltóparancs-
nok és az őt városvezető tanács-
nokból is egy közülünk kerül ki*.
A hatalmas gyárakban is vezető-
helyektől lefelé magyar munkától
serény az élet.

Egy kedves historikum arról is
megemlékezik, miként kellett az
egyik nagy gyár szlovák portásá-
nak idekint magyarul megtanulni,
hogy maradéktalanul megfelelhessen
feladatának. De viszont sokan
vannak olyan magyar atyánkfiai is,
akik 20—30 év óta sem tanultak
meg angolul. Így is lehet élni e
szabad országban. Ellenben, ha a
művelődési viszonyait vizsgálánk
az itt élő magyarságnak, akkor egy
megkövült, hajdani-otthoni világ
bontokozna ki előttünk. Ugyanis a
századforduló hazai emléke él to-
vább idekint is közöttük, és nem
változott, de nem is fejlődött sem-
mit. És azóta is fáj, egyre fáj a
lelkek mélyén az elvesztett haza
emléke. Azért a hazáért, mely bi-
zony elengedte zokszó nélkül fiait;
ki az idegenbe.

HÜTELENEK

Amit ilyen rövid szemlélődés
alatt és láttatunk, az egyetemes
magyar jelenség idekint. Az ameri-
kai magyar lelkészek minden hősi
helytállása s népiünknek akármilyen
nagy áldozathozatala sem elegendő
e folyamat feltartóztatására. A tö-
megvonzás itt is érvényesül. A ma-
gyarság egyre olvad és folyik bele
a diadalmas, az előretörő amerikai
életbe, ezen belül válhatnak aztán
a világot formáló egy-egy részecs-
kéjévé a mi „volt” fiaink is.

Ne haragudjon, a Herr Leiternek
sincs, meg a többi Leiter uraknak
sincs... akik az íróasztal mögül
szavalnak... az íróasztal ellen!
Nézze meg a Waldit, igen ezt az
ökröt. Az ut pontosan olyan ke-
seny, mint ez a vacak szánkó, itt a
hegyoldal, a kezével elérheti... és
balfelől végig a szakadék... egy
lépés... egy csuszás... és mi...
de ez nem történik meg a Waldival
soha. Látja, ez a hatalmas test csupa
ideg, csupa érzékenység... csupa
lélek. Nézze csak, hogy fülel...
hallja, amit mondok... most fékez
... kiveti magát lábát... látja, hogy
kinyulik... csak halkán, halkán...
most itt fordul... most ugrik...
látta... itt egyenes ut... másként
... én is megyek... én is tudom ám
válni. Ugye Nagyapó... Nem fá-
zom én... nem! Nagyanyó mindég
fél... nem, nem lesznek beteg. Elég
a kis ködmön... Nem, nem kell a
nagy kendő... nem vagyok kis-
lány, nem!... Sötétben jövünk...
Nem félünk... nagyanyó zárja be
a kiskaput!

— Ni, ott... kipattant egy nagy
szikra... ezer másik lett belőle...
lobbant... Tűz!... Tűz!... el-
nyelte a piros láng... meg a sárga
... a kék. Hogy megnőtt az arcod...
Nagyapó... Ne hajolj bele úgy...
megégsz... Jaj, ne hagyj itt...!
Hazamegyünk... haza... kész a
vacsora... ég a kislámpa...! Ott
áll a kiskapuban...! Vár... min-
ket... engem! Itt vagyok Anyóám
...! Nem... nem féltém... ám!
Tudtam... imádkoztál... értem.

... abból nem eszik. Hogyne, DP-
nek új cipőt...!

Kacagott. Aztán kigyúlt az arca.
Én repülök az erdőn... rohannak
a fák... sikony a víz... a Waldi
vágat velem... bög nagyokat...
vágat a hegyeknek... a csillagok-
nak... a jó lélek... fellázadt, mint
én... odafönt... és most szökünk
együtt... fölfelé... Ó látott min-
dent... látott engem... a Waldi
látott... neki van fantáziája... Ez
igen... lázadás...

Behunyta a szemét. Csontos keze
csapkodott össze-vissza.

Nézze csak. Ott ül... Nagyapó.
Készülődik... Megyünk a Mecsek-
re... az erdőre. Hol a kislejzsem
... én is megyek... én is tudom ám
válni. Ugye Nagyapó... Nem fá-
zom én... nem! Nagyanyó mindég
fél... nem, nem lesznek beteg. Elég
a kis ködmön... Nem, nem kell a
nagy kendő... nem vagyok kis-
lány, nem!... Sötétben jövünk...
Nem félünk... nagyanyó zárja be
a kiskaput!

— Ni, ott... kipattant egy nagy
szikra... ezer másik lett belőle...
lobbant... Tűz!... Tűz!... el-
nyelte a piros láng... meg a sárga
... a kék. Hogy megnőtt az arcod...
Nagyapó... Ne hajolj bele úgy...
megégsz... Jaj, ne hagyj itt...!
Hazamegyünk... haza... kész a
vacsora... ég a kislámpa...! Ott
áll a kiskapuban...! Vár... min-
ket... engem! Itt vagyok Anyóám
...! Nem... nem féltém... ám!
Tudtam... imádkoztál... értem.

Midőn busító kételyeimet a bucszás pillanatában a brunswicki magyarok előtt felvetem; a földi realitás elől a magasba tekintve egyikük így zokogott fel.

— *Hütelén haza hütelén gyermekeivé kellett vátnunk, s más izenete nem adhatunk, mint az Irás értelmét; Aki keresztyén, annak mindig mindenütt van hazája, mert a Teremtő házában lakozik...*

Az ó-szövetség nagy siratója maga is így kiált föl: Apáink vétkeztek, nincsenek; mi hordozzuk vétkeiket. Vajjon Jeremiás emigrációs jajjongása nem időtállóbb e mint a mai emigrációs öngazolások. Vajjon az öngazolás helyébe mikor tölti be az evangéliumi önrévizio alázata?

Apáink vétkeztek, s mi hordjuk vétkeiket. U. S.

DICSÉRD ÉN LELKEM....

Lapoztam az amerikai presbiterianus énekeskönyvben: kerestem az énekeket vasárnapra. Nehéz munka volt, hiszen alig ismerem még az amerikai templomi énekeket. Bizony más volt az, mikor Ausztriában kellett összedílni a vasárnapi énekkend, percek alatt megvolt. Bár eleinte ott is gondolkodni kellett nekem, a reformátusnak, az evangélikus énekeken. Lassan megtanultam azokat is és megtanultam azt is, hogy Linzben minél gyakrabban válasszam a „Dicsérd én lelkem a dicsőség örök királyát!” kezdetű gyönyörű melódiájú éneket, mert ezt szereti az én János barátom legjobban.

Menekült sorsunkban a magyarul szóló Ige, ének zsolttár, dicséret az otthoni jelentette nekünk, megvigasztalt és megerősített. Mindegyik. De mindenkinek volt egy-két olyan bibliai részlete, története, néhány olyan éneke, amelynek hallatára mintegy varázslatként egyszerre a hazai templom falát, padjait, szószékét látta a barakkiszobában vagy osztrák iskola-teremben. Így volt az én János barátom ezzel az énekkel: „Dicsérd én lelkem a dicsőség örök királyát!”

Amint lapozgattam az amerikai énekeskönyvben, mindjárt az elején, a 6-os számon megakad a szemem: „Praise you the Lord, the Almighty, the King of creation! O my soul...” De ismerős a szöveg! A költőről kezdem dudolni a melódiát: hát itt van a régi, ismert melódiá: „Dicsérd én lelkem a dicsőség örök királyát!”

Mindjárt kiírtam az éneket vasárnapra. Mikor felhangzott kezdő éneknek, én is egyszerre mást láttam az amerikai templom helyett: a limzi iskolatermet, a fehér abrosszal leterített katedrát, a kis harmóniumot, a padokban a magyar gyülekezetet és hátul, a fal mellett pad előtt állva az én János barátomat, amint, tekintete valószínűtlen messzeségbe nézve, énekl az utolsó sort: „Zugó harang, ének és orgonahang, mind csak az ő nevéét áldják!”

És azután ránéztem az amerikai gyülekezetre. Több mint háromszázan vannak a templomban és gyönyörűen, erőteljesen száll az ének. De amint nézem őket, azt gondolom: bizony nem tudja ez a háromszáz hívő, hogy most az Ur Istentől kívül az én János barátomnak énekelnek... H. A.

A Ford-Művek egy millió dollárt adományozott az Egyesült Nemzetek palotájára felépítendő „A Testvériség Világközpontja” épülete számára. „A Testvériség Világközpontja” Henry Ford II. kijelentése szerint azt kell, hogy szolgálja, hogy az emberi társadalomból küszöböljék ki a türelmetlenség minden formáját.

EJTÖERNYÖTŐL AZ EVANGÉLIUMIG

Volt német ejtőernyős — ma theologus — írja:

Kedves Barátom,

Ha tudnád, mekkora öröm számomra, mikor levelet kapok Tőled. De — és ne haragudj, ha ez egyszer őszintén megmondom, — örömembe ilyenkor egy csepp kesernyős üröm is vegyül. Miért? — Megkísérlem ezt elmondani.

Emlékszel még azokra az időkre, amikor — mint kisdíjakok — együtt koptattuk az öreg iskola padjait... s a számos csínytevés ellenére sem mondhatná senki, hogy a rossz tanulók közé tartoztunk. Aztán alig léptünk ki az iskola kapuján, élem

álltál, szinte megrohantál engem igyeiddel; sport, vándorlások... Mindég volt új ötleted, új ideád, állandóan azt hangoztattad: „mi fogunk!”, „mi leszünk”, „ha mi majd...!”

Akkor kitért háboru, s mi újra összetalálkoztunk a lövészárókban. Attól kezdve együtt viseltük el a harcok, a front fáradalmait és küzdelmeit. Te akkor sem vesztetted el friss jókedvedet, bizakodásodat; mert mi „hittünk”, hittünk abban, amit nemrégiben tanultunk a történelemórákon, a vándorlásokon; hittünk a hazában. Ezért szeretünk akkori foglalkozásunkat, s

A halott lelkész bibliája

Aztán a vég. Elérkezett, s te talán fel sem fogtad valójában. A hadifogság még mindég katonai szolgálatnak tünt fel előtted, mint a háboru folytatása. Es ott állt — lelkedből kitérülhetetlenül — mindég előtted a Jövő, a „mi jövőnk!” Ismét te voltál az, aki először olvasta el azokat a könyveket, amelyek bizonygatták, hogy a nemzet jövőjéért tulajdonképpen nem mi harcoltunk, hanem mások, esetleg ők.

Elolvastad ezeket a könyveket és nem dobtad félre őket, hanem elgondolkoztál az olvasótakon, tanulmányoztad őket, készen arra, hogy elhidd, amit eléd tartak. — Emlékszel még azokra a hosszú éjszakákra, amikor álom nem jött a szemünkre, feküdtünk a deszkágyakon, s terveztünk, be-

szélgettünk a hazáról, a mi jövőnkéről...? Bizonyára emlékszel még arra a napra is, amikor azt a könyvet szétéptem. Ezzel véget vettem a lehetőségét is, hogy valaha elhagyjem őket... Aztán mikor melletted a lelkész meghalt — békésen és csendesen — megtartottam a bibliáját, s attól kezdve ezt akartam olvasni. Es olvastam is, napról napra.

Végre elérkezett szabadulásunk napja. Visszatérhettünk szülőföldünkre. Hazánk; a városok, gyerekkorunk vidékei, a rétek és erdők változatlanul úgy, ahogy mindég is, felejtethetetlenül éltek szívünkben. Magukon viselték természetesen a háboru nyomait, de mégis, mégis a mi hazánk volt. De éreztük, éreztünk kellett, hogy valami meg-

ig lettünk aztán tisztak. Szolgálni akartunk hazánknak, vállalni akartunk egy keveset a ránehezülő felelősségből — azokért az emberekért, akiket ránk bízta. Te végig az maradtál, aki voltál; vidám, s a jövőben rendületlenül bizakodó. Az egyre sötétülő jelen nem tudott megfosztani optimizmusodtól... Röviddel a gépből való kiugrás előtt még néhány biztató szót szóltál ejtőernyőseidhez, s aztán elsőnek ugrottál... A müttő asztalon rámosolyogtál az orvosra, aki a gránátszilánkot vágta ki lábadból...

Hidd a jövőt

Kedves, jó, öreg Barátom! Bárcsak követni tudnád...!

A Szentírás, amelyet a táborig lelkész halottaságától hoztam magammal, elkísért, — nem: vezetett. — engem. Rajta keresztül ébredtem arra, hogy a mi akkori hitünk, a mi tulzott hazaszeretetünk bálványává változtatta bennünk a haza fogalmát...! Tudom, most megdöbbenve torpansz meg... s talán visszariadsz attól, amit mondtam. Mégis, szeretném, ha meghallgatnál.

Elérkezett az idő, hogy megbánjuk bűneinket. Nem, mintha nem szeretném többé a hazámat! Sokkal jobban szeretem, mint azelőtt, — mert most már valójában, igazán hinni tanultam: a Názáreti Jézusban. A Krisztusba vetett hit adta nekem az erőt, hogy ma és éppen ma remélni és imádkozni tudjak a hazánk előttünk a reményből, hitből kért és testvéreimért. Gyere, épített üvegvár... Reményből.. tedd te is ezt, velem együtt! Légy biztos a jelenben, s hidd a jövőt! Mert a jelen és a jövő a Jézus Krisztusban van, és ő velünk van minden napon a világ végezetéig.

Beszámoló a kanadai magyar reformátusokról

Magyar református gyülekezeti élet indult meg Amerika „nyugati végein”, San Franciscóban. **Négyessy Bertalan** református lelkész vezetése alatt az új gyülekezet a tavaszon Isten segítségével részévé fog válni az „Evangelical and Reformed Church”-nek, amelybe tudvalevőleg az amerikai magyar református gyülekezetek legnagyobb része tartozik.

A san franciscoi gyülekezet alakulása szép példája a hivek és lelképásztor egymást építő hitének. Még nincsen saját templomuk, lelképásztoruk a hét öt napján gyárban dolgozik saját élete fenntartására, de egy megvan: a gyülekezet és benne hirdettetik Isten igéje. **Ehhez** képest minden egyéb csak másodlagos fontosságú s bizonyos, hogyha ez megvan, akkor minden egyéb is meglesz az idők folyamán.

Az idegenbe szakadt magyarok egyháza olyan, mint a jégtáblára ültetett virágoskert. Vatóban, Ravasz Lászlónak ez a mondása nagyon találó a kanadai magyar református egyházak életére.

Virágoskert, — sok munkával, sok szeretettel, a lelkek épülésére. Sajnos, jégtáblán, — ezt is olvasztja az idő, fejlődésére nincs lehetőség.

Amikor az ó-kanadások rádőbentek arra, hogy nincs sok lehetőségük a visszatérésre, —

gazdasági válsággal kellett küzdeniük, — megpróbálták idevarázsolni otthoni életüket. A csoportban letelepedett magyarság így többek között megalkotta a maga egyházát is. Akadtak bátor lelkészek, akik a „világtól” elzárva, sok nehézséggel küzdve, vállalták az Ige hirdetését. Nemcsak lelképásztorok, bibliaorát, vasárnapi iskolát vezettek, hanem ők lettek a magyarok ügyvédjei, magyar és angol tanítói, a hatóságok előtti képviselői, s munkaszerői. Ejjelt nappallá téve munkálkodtak — feleségükkel együtt, — s e mellett sokszor még azért is dolgozniuk kellett, hogy a mindennapi kenyerüket megszerezzék.

A nagy gazdasági válságból felszabadult hivek méltányolták is a lelkészek munkáját. A legtöbb helyen templomot építettek, vagy építenek; a lelképásztorok lakást, a mellet nagy gyülekezeti termet teremtettek. Református társadalmi körök, nőegyletek, ifjúsági egyesületek, működnek sokszor versengve, vállvetve dolgoznak a templom építésén, vagy az egyházi költségek előteremtésén. Valóban csodálatos élet folyik az egyházakban: **idegen környezetben, csaknem saját erejükre utalva a semmiből teremtetek virágzó egyházakat.** Ime, életükből egy-két hír: A montreali egyház most ünnepli 25 éves jubileumát. Calgaryban 2400 dolláros villanyorgonát vá-

sároltak, ennek letörlesztését a Kálvin Ifjúsági Kör vállalta. Delhiban, a dohányvidéki magyarság központjában november közepén kezdtek meg a templom építését. Lethbridgeben lelkipáter kezdte meg munkáját. Ehhez hasonló hírek egész sorát ismertethetném Kanada kb. 20 református központjából.

De lássuk csak a nehézségeket is. A legnagyobb nehézség nem az anyagiak miatt van. Hál Istennek, a magyarság gazdaságilag eléggé megerősödött, doláradományai már kizárólag szíve sugallatától függenek. Az egyházi életet első sorban a nagy távolság nehezíti meg. Egy európai csak itt jön rá, mily mérhetetlenek a távolságok. (Toronto és Montreal között 8 óra az ut száguldo gyorsan.) Sokszor egy-egy magyart munkája kiszakítja a csoportból, magyar egyháza, s ezzel együtt a magyarság számára szinte elveszett. A lelkészek ugyan nagy fáradsággal felkeresik a szorvány magyarságot, de a nagy ut miatt erre csak ritkán kerülhet sor.

S kevés is, a lelkész. A szorványok reformátussága alig hallható prédikációt, így bibliaorákra, házi istentiszteletekre gyűl össze. Több esetben megtörtént, hogy gyülekezetük felszivódott a baptisták s a püncdisták gyülekezetébe (mint ahogy sok katolikus is).

A magyar gyülekezetek jövőjét illetően komoly kérdés az ifjúság kérdése. A nyelvi nehézség már nem köti a magyarsághoz, angol iskolába jár, angol környezetbe kerül, egymás között már angolul beszél, de magyarságot tartja. Nyelvében már nem érződik a „szabolcsmegyesi” iz, de még a szindarabokban is megállja a helyét. A harmadik generáció egyelőre még csak vasárnapi iskolába jár, ennek a magyar már nehéz. „Anyanyelve angol, de tud magyarul is.”

Egyházaink szabadon működnek, kapcsolatban állnak azonban az angol református egyházakkal. Szervezetileg az United Church és a Presbyterian Church országos szervezetéhez tartoznak. Mindkettő missziói testületei (főleg az utóbbé) erköcsi és anyagi támogatásban részesíti a magyar református egyházakat. (Bár pl. a montreali 1942 óta anyagilag függetlenítette magát, kizárólag hivei adományából él).

Magyar nyelvű református lap is van: az Új Élet, Dr. Tóth Kálmán és Borsay László lelkész szerkesztésében. Az Élő Hit általában a protestánsok vallási életéről ad beszámolót. A cikkek között angol nyelvűek is jelennek meg, hogy a nyelvileg egyes házasságok lelkigondozását is végezhesse. Ugyanigy a templomokban kezdik bevezetni a magyar istentiszteletek mellett az angol nyelvűt is. Egy lépés az elangolosodás felé. Virágos kert a jégtáblán...

Unghváry Sándor:

Széchenyi a „Siető Ember“

A XIX. század magyarságának legrejtélyesebb történeti alakját Széchenyi István formálta ki, aki egy alvó nemzetből izzásig életre robbantott nemzedéknek vált legnagyobbjává.

Az ő egyénisége, mint egy gótikus katedrális, angyalokkal és démonokkal zsúfolott. Odon történet-szemléletünk, mint „fontolva haladó” példaképet vetíti, mely kisé azonban egyre fakul a mi ember-ábrázolásunkban. Az ő egész pályája ugyanis sietés, lázas keresés s izgatás az Igazságra. Aki ezt a lükettető életet nem a statikus mű, de a mögötte meghúzódó ember felől akarja megismerni, annak okvetlenül egy forradalmi polgárral kell számot vetnie. Mert Széchenyi tipi-

kus forradalmi polgárként, sója volt századunknak. Röviden Siető Embernek is nevezhetnénk, aki a megszallottak belső izgalmával tart lépést a lázongó Európával, de nyomban elkésik a magyar belső fejlődéstől, mikor radikális társadalmi szemlélettel kellene az európai ügyet itthon képviselni. Ezért aztán menthetetlenül ki is hull, mint polgár. A magyarságnál ugyanis a lassu fejlődés mit lehetőség már kiesett, mivel századok idegen gyarmati sorából a nyugati forradalmi eszme kivetette. Az a forradalmi eszme, melyet, éppen ez a Siető Ember hozott volna, de forradalmi eszközök irtózatával. Ez az ellentmondás a Széchenyi tragédia egyik magja.

goló alkotó vágyát, miből adódott ez az ellentmondás? E rejtély ma már tisztázódott. Midőn e Siető Ember történeti hivatásának nekivágott — az eddigi tanítással ellenkezően, igen nagy készülődés után — akkor bizonyos társadalmi multja volt, de idegenben. Ahonnan elindult — csak per „Stefferi” kezelték, ahogy Battyányit Pipsinek s Dezsőffy Múkinak — onnan már egy életre szóló betegséget hurcolt magával, mely férfikora derekán tört reá végzetljesen. Ebből az élettani csonkaságból meríti ellentétes tetteit s nem lehet más vég, mint egy csodálatos kiteljesedés utáni ellobbanás. Egy katolikus emberről szokatlanul hangzó önhalál. Pedig a Siető Embernek komoly evangéliumi hitte volt, de azt a magyar embertől adódóan, bizonyos belső szeméremmel élte meg.

Széchenyi vallásossága atyjának közismert megszallottságától eltérően már nem csak a formalisztikus katolikusban, mint inkább a Másik Ember iránti felelősségben jutott kifejezésre. Vagyis már nem a katolikus formalizmusába merül meg, hanem az egyetemes kereszténységben és így válik igazi Krisztus-követővé. A hajdani pázmányi katolikus új gazdagsága ez, mikor egy közömbös emberöltőben, nemcsak magyarságában legnagyobb, de kereszténységében is példaadóan hü őseihez.

cimerét, amelyen a szimbólikus Bárány nyugtatja a lábát.

Juhász Péter, aki a görögös Méliuszra változtatta nevét, a reformált egyháznak nem első és nem is egyedüli, hanem a legnagyobb szervezője volt. Mint Kálvin, akivel sokszor összehasonlítják, ő is elégette életét az Egyház ügyéért, mert Kálvintól jóval fiatalabb koru, csak harminchat esztendő, amikor a halál elragadja, felemésztve fiatal életét a hitért, tudományért, s az Egyházzért folytatott hármasharc tüzeiben. Amit e fiatal életében végzett, az több, mint amit ilyen rövid idő alatt véghez lehet vinni. Alig huszonöt esztendő, amikor megválasztják a tudós Kálmáncsehi örökébe, aki Debrecen első reformált, lelkipásztora volt. Méliusz a városi tanácsához dedikálja a Kolossebeliekhez szóló páli levélről szóló elmélkedéseit s Krisztusról irt elmélkedéseit a város kereskedőjéhez ajánlja. De a kereskedők és a polgárok mellett nem hanyagolta el a főnemességet sem, s a török fogságból megszabadult Magócsihoz az apostolok, proféták es néhány egyházatya felől irt elmélkedéseit dedikálja.

Juhász, a „debreceni pápa” folytonosan fordít latinból, görögből, héberből s teljes egészében magyarra fordítja az Újtestamentumot. De nem csak azért fordít, hogy a választás gyakorlat nyelvét tegye a nép nyelvét, hanem a szellemi munkára is példát óhajt adni, mert a szellemi munkát is keresztényi feladatnak tartja.

Írásain kívül nemcsak az istentiszteletet tartotta fontosnak, hanem a lesújtottakat, a betegeket is gyak-

ran meglátogatta s a családról azt tartotta, hogy a család természetes papja a családfő és arra vágyott, hogy az egész ország egyetlen ilyen nagy családdá lehessen s a Mindenható szent tekintette a népek és az országok szuverén urának s az a nép, amelyben szeretet es istenfélelem nincs szerinte pusztulásra ítélt.

Mindamellert ne gondoljuk, hogy csak reménytelennek és csak keserűnek látta a hazája helyzetét mert az egyik legborzalmasabb török betörés alatt is mélyen bizodalmas hitel hívja segítségül Istent „a debreceni nyáj méltatlan lelkésze” a János evangélistáról irt elmélkedésében.

Az unitáriusok ellen intézett vitáiratai a legmaradandóbbak s ez az, ami Bézához, a Kálvin utódjához közelhozza Méliuszt. Az új Egyház akkor öltögetti magára a végleges formáját s Béza eme vitáiratait nagyon értékeli, s nagy örömmel üdvözli Méliuszt s imájában is kéri az Uristent, hogy áldja meg Méliuszt, hogy az „egyházat bántalmazók felett Krisztus győzön.”

Lesujtva a hirtelen halál hírével, Béza „örök emlékezetre méltó hatalmas bajnoknak” nevezi Méliuszt s a halálát az összes egyházak nagy fájdalommal tartja. A szigorú egyszerűségéről nevezetes debreceni tanács is, amint a halotti anyakönyvi bejegyzés mutatja „meltánylásra érdemes nagy tudósként” emlékszik, meg Méliusz Juhász Péter-ről, a magyar Kálvin haláláról, — írja a korról Sayons, a neves francia történész. — p. p. —

Nincsenek magyar bünök

Széchenyi nemzetkarakterológiai szempontból külön is vizsgálatunk tárgyává válhatna. Ugyanis sok olyan irodalmi megállapítása marra be már magát köztudatunkba, mely sokáig késleltette helyes önszemléletünk kialakulását. Belső nyomott kedélyéből adódóan ugyanis komor vonásokat bélyegzett reánk; töle származik a nemzethalál nyugatról hozott mérge is. Ama kor francia romantikusaitól átvette s nemzeti hibáknak kiáltotta ki a „szalmaláng” vadját is mellyel a franciák magukat illették akkor. Ugyancsak a romah-

tika idején vált divatosná az árva-gyermek teóriája, melyből a Siető Ember melancholiáján keresztül nálunk már árvanemzet szuggesztiojának negatívuma születik meg. Se szeri, se száma az általa magyar bünnek kikiáltott nyugatról beszivárogatott véleményátlánosításoknak. Ezek alól csak lassan tudtuk nemzetiünket önszemléltre serkenteni s az ocsudó magyarság ma már tudja, hogy nincsenek magyar bünök, csak bünös magyarok.

Mi okozta e nagyszerű lélekek depresszionáltságát s egyben lán-

Két Európa összeütközése

Oseit, Szabó névvel az alföldi magyarságból vette az a vagyont gyarapító püspök előd, aki a habsburgi katolikusban később Széchenyi grófsággal tetőzte be családfáját. Szóval egy püspök-ös. Ez már önmagában is szokatlan, s ezt csak halmozta ez az oldalági rokon. Mint minden embert, őt is ellenfelei tették nagygyá. S valában volt kikkel egybevetélnednie, Wesselényi, Kossuth, Battyányi, Deák és rég nem látott gazdagsága nemzedék vette őt körül. De végzeté Kossuth volt. Sokáig elemezték e kortárs-óriások belső indulatait, de mindaddig, amíg csak kettőjük életében kutatták a rugót, nem adhattak megnyugtató feleletet. Mi már úgy láttathatjuk, hogy valójában két Európa ütközött meg indulataikban, a nyugati polgári és a dunatáji népi. Széchenyi indítása egészen más volt, mint Kossuthé. Így például a Siető Ember egyszerűen nem rendelkezett magyar művelődési élménnyel, idegen volt a neveltetése. Innen adódik nála az a szokatlan igyekvészet: Akadémiai alapít s magyarítani akarja a magyart. Még ekkor saját anyanyelvét sem beszélte jól. Ellenfele pedig ugyanakkor a mély magyar hagyományból hozza minden élményét, mely a nemesi világ latin, jogászai s népi-magyar ötvözetében jut nála kifejezésre. A Siető Ember ezekről fogalommal is alig bír, nyelve német, francia s angol, szemlélete nyugati polgárságból táplálkozik. Ezeket a nyugati polgári teljesítményeket hozza magával a dunai tájra mutatóul. Erre a társadalmi rendre akarta építeni jövő országát. Azonban ez még csak ábránd s mikor rájuk támaszkodva szeretne harcot vívni, menthetetlenül elbukik. Egyszerűen nincsen polgári társadalmi háttér.

Ugyanakkor pedig Kossuth a magyar társadalmi valóságából érkezett, a népi nemesiből. Ő azt képviselte, azt is hívta harcba, melyet százados nemzetelátó élete dinamikussá, azaz forradalmivá tett. 48-ban, a népek nagy tavaszán azért tudott győzedelmesen helytállani s ne feledjük végül is: 48 történeti presztízse nélkül nem lehetett volna 67-es kiegyezés sem. Ebben a kettős társadalmi szemléletben, a polgári s népi-

van e két kortárs-óriásnak tragédiája. E polgárinépi szemlélet XIX. századbeli kiegyenlíthetlensége miatt kellett végül is mindkettőjüknek, döntetlen eredményű harcban elbukva, egy külső s egy belső emigrációba vonulniok. A látokai erejű

Széchenyi már minden bizonnyal ezt a tragikus jövőjét gyűlöli Kossuthban, akinek többszöri közeledését is elutasítja. Hol itten a kiút 100 év után, kérdezi a kései oknyomozó. Kinek volt hát történetibb a magatartása?

A Dunatáj önelvűsége

Mint már említettük, két Európa ellentéte vált tragikussá Széchenyi és Kossuth harcában, mely történeti dilemmát csak Európa felől tudjuk feloldhatónak. Vagyis abban a pillanatban, amint a Dunatáj önelvűvé válhatik, ha saját törvényességét élheti, akkor kelet-nyugat erővonalai nem válhatnak belső meghasonlások okozóivá. S végső válaszul, hogy t. i. kinek is volt igaza abban a vitában, melyet Széchenyi Kossuthal folytatott, majdnem azt izenhetnénk, hogy Petőfinek. Annak a Petőfinek, aki a néppel való azonulását életével tudta megpecsételni s kortársait egy lépéssel megelőzve, a halál igazságát parancsoló fóruma elé állni.

Aztán Kossuth emigrációba, Széchenyi Döblingbe, majd öngyilkos-

ságba vonult. A Siető Ember maga fejezte be ezzel látszólag életét s hagyott hátra ilymódon egy külön rejtélyt. Vagyis egy hívő ember lehet-e egyáltalán öngyilkos? Csak a teste, de végeredményben minden eszméjében a halhatatlan lélek tulvilági felelőssége jut kifejezésre. Amíg annakidején Kossuth biráinak így válaszolt:

— Szervenédre meg lehet ugyan tanítani, de félelemre nem!

Addig Széchenyi István az alázat krisztusibb idézetével válaszol kései csodálójának:

— Önkény önkénnyel szövethet, de mi a szeretet szövetségével válaszolunk. S hisszük, hogy Teremtőnk igazságosan szól a végítéletkor. Emberi tragédiáját feledve, hitéből mi is üdvözülhetünk.

Sayons a magyar reformációról

A genfi óváros egyik épületét emléktáblával jelölték meg Kálvinról. Ezzel az épülettel majdnem átellenben van egy másik emléktábla, ezt magyarok állították Sayons Eduard francia történész emlékezetére. Sayons franciaországi menekült ikálvínista család ivadéka, aki maga visszaköltözött Franciaországba s Párizsból két izben is járt Magyarországon a mult század második felében. Két könyvet is irt rólunk. Ezért a Magyar Tudományos Akadémia külföldi tagjai sorába választja s Fraknoi Vilmos, történész így emlékszik meg Sayonsról: Elmondhatjuk, hogy külföldi író még sohasem tanulmányozta ilyen elmélyedő

módon történelmünk és nemzeti irodalmunk forrásait, sem ily tökéletesen nem értette meg intézményünk szellemét.

Ma is eleven melegséggel hat ránk, ahogy Sayons például a magyar reformáció nagy eseményeit ecseteli az 1550-s évekből. (2k 114 I 1950.)

Debrecen volt a nagy magyar Református Egyház Genfje s Méliusz a magyarok Kálvinja. Egyetemeszűrű bővített kollégiumával, nyomdáival, könyvtárával, tágas templomaival, erélyt es tekintélyt parancsoló tanácsával a város be is igazolta, hogy a hasonlatra méltó, s ezáltal is erre törekedett hogy felcserélte a nyitott Bibliával a régi

Néma Istentisztelet Nyitrán

Messziről érkezett az öreg kurátor s olyan fáradtan ereszkedett bele a süppedt foteuilbe, mintha a sirba ereszkedett volna, meg akarván előzni a halált.

A szája szélén is ez a kárvalott békeség vigyorgott az öreg Acsaynak s hallgatagon elnézett az ablakra, mintha az időt is tul akarta volna nézi. Mintha perelt volna is magában egy kisse, mert ez az idő furcsa cselekedetre szoritotta, — reszlovakizált az öreg.

— Tudom hogy megvénytetés, tudom, hogy elkoptatsz. Tudom, hogy ma holnap megemészted a testem. Nem bánom, hászen ugy is csufot üztél velem, mert még meg sem haltam Nyitrán s mégis megöltem magamban a fajtám, mert életet cseréltem papirforma szerint. Reszlovakizáltam...

— Tégy hát amit akarsz ezzel a gazdát cserélt testtel, de a lelkm még egyszer megmutatom neked, mert azt te sem élhetéd tul. Lásd meg magad benne. Lásd meg azt a fonákságot, amit sebtiben kerekítettél itt ezen ezeréves tájon, ahol civódva is, vesződve is, de megfértek egymással a vallások s a nyelvek.

— Hogy vagytok? ... unszoltá szóllásra a lelkész, akihez betoppant s mindaketten Nyitrára gondoltak.

— Egyelőre... jobban... adta vissza az öreg kurátor s nekem ugy révlett, mintha mindaketten valami nemlétező furcsa világban lennének s csak a testük van itt, csak az értelmük tudja még, hogy élnek. Mintha haldozóklórl beszélgettek volna s az is befordult már a fal felé, tudván, hogy kikerülhetetlen a halál.

— Csodahitű ember ez a Zsigabácsi, — kötözgette tovább a szót az öreg kurátor, csak az a baj, hogy keveset külditek.

— Ezt 'is megérti ugyan az ember, mert a mienk csak szóróványgyülekezet s máshova is kell pap. Hiszen negyvenet már eddig is kiraktak...

— Igaz, mi pap nélkül is megvagyunk. Csak az énekléssel van baj, mert az kihallatszik, s Nyitrán nem türnek meg magyart. Söt Egerszegen is meg volt az utolsó magyarnyelvű mise, de mi azért folytatjuk. Bevezettük a néma istentiszteletet. Valaki felovassa a zsoltárt s a többi csak szájjal kíséri utána. Ez a mi néma istentiszteletünk...

— A multvasárnap ugyan újra énekelünk, — folytatta vigabban az öreg Acsay, — mert összeszokott a Matyó gyermekkel a csendörparancsnok kislánya. Velük játszott a multkoriban is s onnan szaladt ki az apja elé, ahogy az hazatérőben volt s magyarul köszönt a kislány az apjának. Zavarbajött ugyan a parancsnok, de mégis az ölébekapta a kislányát s elmenőben megsimogatta a Matyó lányokat is. A felesége szinte szereti is, ha a Matyó gyermekkel van a vásott, egyetlen, kényeztetett gyermek, mert a biblikus életből a gyermekekre is sok minden átragadt. Érezte hát, hogy magyaránia kell a zavarát s elmenőben a szülők felé is odomotyogta, hogy... nagyon összekuszált ez az élet s az ember csak ember marad benne.

— Ebből a pár szóból vettek ujra bátorságot Nyitrán s vasárnap hangosan énekeltek ujra. — Persze, a parancsnok ablaka a terem udvarára nyílik s meglátjuk, hogy meddig tűrheti, de most egyelőre így vagyunk, — fejezte be az öreg kurátor.

Akkor 1948. tavaszán voltunk s Pozsonyban ép aznap prédikált utoljára magyarul a lelkész. Azóta sem tudni, hogy énekelhetnek-e még magyarul a nyitrai magyarok... Viski.

Hogy mi tulajdonképpen a sajtószabadság, annak tudományos meghatározásán sokat lehet vitatkozni, míg minden lényeges ismérvet és követelményt magába foglaló szövegezést lehet találni. Gyakorlati szempontból és különösen bizonyos korokban a sajtószabadság ismérveinek és követelményeinek problémája ugyancsak leegyszerűsödik. Szabadnak fogjuk tekinteni például azt a sajtót, amely megbírálni, sőt el is ítélné a kormányt, a törvényhozásnak vagy akár az államfőnek politikáját akár általánosságban, akár egyes gesztióiban, mégpedig anélkül, hogy ezért akár a bíráló sajtóorgánumnak, akár a bíráló személynek bármilyen baja történne. Ez az, ami manapság tökéletesen hiányzik a totalitárius, elsősorban szovjetrendszerű államok sajtójában és megvan a nyugati vi-

lágban. Ennek a sajtószabadságnak magasrendűsége azonban mindig attól függ, hogy a bíráló vagy elítélő milyen motívum alapján bírál vagy ítéel. E motívumnak nincsen szükségképpen köze a bírálathoz vagy ítélethez. A szabad sajtó bírálhatja vagy elítélheti kormányt, pártot, politikát, de szabad, mert megmondhatja a véleményét anélkül, hogy baja történne, a közvéleményre bízva annak eldöntését, hogy kinek van igaza.

Nyilvánításában ez az egyházi sajtó azonban teljességgel szabad. Az amerikai egyházi sajtó például szabadon bírálhatja az államelnököket, a törvényhozást, a kormányt, általánosságban és részletekben — bántódása nem esik s ami még fontosabb, közvéleményt is alakít. Su-lyos, hatásos, döntő közvéleményt. Ne említsünk például mást, mint az így kialakított közvélemény akadályozta meg Truman elnököt, hogy állandó diplomáciai képviselőt küldjön a Vatikánba.

E szabad amerikai egyházi sajtó magasrendűségét akkor érezzük, amikor megrovó vagy ítéelő szavát olyan esetekben emeli fel, amikor a megrótt vagy megbírált politika általános felfogás és politikai gyakorlat szerint helyes, az ország érdekében való, de mivel sérti azt az evangéliumi szemléletet, amely ez egyházi sajtó kritikájának alapja, szavát mégis felemeli. Itt nem kívánjuk továbbvinni a gondolatot, hogy tehát akkor az „általános felfogás” és a „politikai gyakorlat” mindig, szükségképpen vagy csak egyes esetekben, s mikor és miért sérti az evangéliumi szemléletet, vagy pedig, hogy lehet-e az ország „érdekében való” bármilyen politika, amely sérti az evangéliumi szemléletet.

Itt most csak két gyakorlati példára szeretnénk rámutatni az amerikai egyházi sajtó magatartásának illusztrálására, egyike hosszabban, másira rövidebben.

Az igazság szabadsága

Ezek a szabadságok és megkötöttségek a nyugati világ egyházi sajtójának vizsgálatánál is fellelhetők. Az egyházi sajtó, legnagyobb része felekezeti sajtó, római katolikus, presbiterinus, baptista vagy metodista, esetleg felekezeti evangéliumi. Ebből a szempontból a párt-sajtóhoz hasonlít, egy bizonyos felekezeti vagy felekezetszövetség véleményét nyújtva, feltehetőleg ösztönösen és becsületesen meggyőződéssel maga igazában. Ebben az értele-

ben nem szabad. De még kevésbé szabad azért, mert — ha emberi gyarló igyekezettel is — Isten evangéliumának világ — és értékszemléletével, Isten akaratát szolgálva, ahhoz megkövetke, sőt megkövetke, a megalkuvás lehetősége nélkül mondja meg véleményét a világ dolgaival szemben. Más dolog, hogy ebben az esetben igazán szabad, mert az igazság tesz bennünket szabadokká.

Kifelé, a világ felé, véleményének

A spanyol szövetség ellen

Rövidebben a spanyol kérdésre. Nyilvánvaló, hogy egy általános nyugati véderőrendszerbe Spanyolországot beletartozik. Azért is, mert jelentős erőt képvisel, azért is, mert az országban uralkodó rézsim határozottan antifolkvesista és azért is, mert földrajzi fekvésénél fogva mintegy hatalmas hídfője Nyugateurópának. Ha Amerikának érdeke tehát — bármilyen okból — Nyugateurópa megvédése a bolsevizmussal szemben, akkor érdeke Amerikának és az egész nyugati védelmi rendszernek, hogy Spanyolország ebbe beletartozzon. Spanyolországot az Egyesült Nemzetek fasiszta államnak tekintették, nem vették fel sorraikba, a diplomáciai viszonyt ügyvivőkre korlátozva követték és nagykövetség helyett és nem részcsítették sem kölcsönökben, sem más gazdasági előnyökben. Most ezt az élt tompítani kezdték, Amerika kölcsönről kezdett tárgyalni és az Egyesült Nemzetek egyes államaival meg-

kezdődött az ügyvivőknek követel-kei és nagykövetségkel való kicseré-ése. Ismételtük azért, hogy a közös nyugati védelmi rendszer érdek-körébe bevonják Spanyolországot is. Nem azért, mintha egyszerre rájöt-tek volna, hogy Spanyolország nem fasiszta, hanem azért, mert bizonyos politikai érdekek úgy kívánták. Nos, ezeket a tárgyalásokat, ezt a politikát az amerikai (természetesen pro-tesztáns) egyházi sajtó egyhanguan elítélte. Az érvelés egyszerű és logi-kus: ha Spanyolország fasiszta, to-taliáriánus ország, és ez egyaránt kiténik az uralkodó politika ren-dszeréből valamint az evangéliumi kereszténységnek Spanyolországban való kiméletlen elnyomásából és üldözéséből, akkor a totalitáriánizmus ellen való küzdelemben — amit az egész nyugati védelmi rendszer cé-loz — Spanyolország szövetségének keresése contradictio in obiecto, en-nél fogva elítélendő és elvetendő.

Éhséggel nem lehet zsarolni

A másik példa Indiával kapcsolatos. Tudvalevő, hogy India minden igyekezetével a békéltetésre törekedett a kínai-koreai konfliktusban. Hevesen küzdött az ellen, hogy az Egyesült Nemzetek a vörös Kinát támadjon mondják, ki Koreában s mikor ez mégis megtörtént India képviselője nyíltan és élesen kifejezte ellenkező véleményét. Ez kétségtelenül erősen India-ellenes hangulatot váltott ki Amerikában. Ebben a hangulatba ütközött bele az a probléma, hogy Indiának kétféle millió tonna kenyérmagra lenne szüksége, hogy elkerülje a fenyegető éhínséget. Az amerikai szenátus külügyi bizottságában vita kezdődött azon, hogy ennek az Indiának adjanak-e buzát. Nehru túl független magatartást tanúsít a Nyugat-Kelet ellentétben. Itt van most ez a buza-probléma. Nem kellene-e egy kicsit „befolyásolni” vele az indiai külpolitikát? — Az amerikai egyházi sajtó azonnal felemeli a szavát és élesen végja oda a politikuskoknak, hogy a legbűnösebb magatartás lenne Amerika számára az éhínséget, illetve éheztetést külpolitikai eszköznek használni. Az egyházi sajtó rámutat arra, hogy ez emberiség elvét láb-bal taposná, ami nem méltó Amerika népéhez. Hiszen ez a magatartás helyett, hogy megnyerne egy szö-

vetséget, amely megnyerhető, éppen hogy elidegenítené. Sőt, nemcsak Indiát idegenítené el, amely el-végre a második legnagyobb népes-ségű ország a földön, hanem Azsia többi népeit is és egyáltalában mindenkit, aki együtt tud érezni a szenvedővel. Ez a magatartás egyszerű lenne embertelenség, bosszu és te-kintettel arra, hogy India Kinával kapcsolatos magatartása elvégre egy harmadik világháború elkerülésére irányult s mint ilyentől legalább is az őszinte jóakaratot nem szabad elvitatni, ez a magatartás e jóakarot nyílt kétségbevonása is lenne. Az egyházi sajtó egyik orgánuma, a The Christian Century példátlanul éles szavakat használ ezzel a kérdéssel kapcsolatban, azt követelve, hogy az indiai éhínséget politikai zsarolásra használni kívánó politikuskokkal szemben az amerikai nép-nek követelnie kell, hogy szüntessen meg az amerikai népet hamisan képviselni a világ közvéleménye előtt.

Mindehhez hozzá kell tennünk, hogy ezt a magatartást az az egy-házi sajtó képviseli ilyen szilárdan és élesen, amely hónapok óta a leg-meggrázóbb történetekkel van tele a virágzó koreai missziók szörnyű szenvedéseiről, templomok, egyházi épületek szinte maradéktalan pusztu-lásáról, koreai keresztények ezreinek

vértanuhaláláról, amely mind csak fokozódott a kínai beavatkozás óta. De tudja, hogy az ördögöt nem ördög segítségével, hanem csak böjtöléssel és imádkozással lehet kűz-ni. Böjtölés alatt a büntől való megtar-tóztatást, imádkozás alatt az Ur-istennel való szüntelen kapcsolatot és Benne való bizodalmat értve és vallva.

Cserkészlet

Örömmel közöljük fiatalabb olvasóinkkal, és azokkal, akik érdeklődnek az ifjúsági munka és magyarság értékeinek — a magyar cserkészlet által — ébrentartott gondolatairól, hogy a Cserkészszövetség kiadásában megjelent a

„Mi könyvünk”

A mű tartalmazza: első részben a cserkész próbarendszer leírását, gr. Teleki Pál hagyatéka alapján. Második részében magyarságismereti és népi értékeinket foglalja össze. (Népdalok, népművészet, népi-tánc, népmese.) Harmadik részében dióhéjban hozza a magyar történelem, földrajz, irodalom összefoglalását. A könyvet számos rajz és ábra díszíti.

Megrendelhető a Szövetség Sajtóosztályán: Magyar Cserkész; Bregenz, Postfach. — címen.

A Magyar cserkészszövetség — az egész világban egyöntetűen — február 2-án ünnepelte a hagyományos Teleki-napot.

A szövetség vezetősége megindította tárgyalásait a magyar cserkészeknek az 1951-es — Ausztriában megrendezendő — világtalálkozóján (Jamboree) való részvételével kapcsolatban.

A Szövetség ausztriai megbízottja a közeljövőben a St. Galeni cserkészszövetség meghívásának eleget téve, meglátogatja az ott működő cserkészalakulatokat, s megbeszéléseket folytat azok vezetőivel.

Amerikában nemcsak politikai szabadsággal, vallásszabadsággal, sajtószabadsággal ismerkedtem meg, a szabadságnak nemcsak ideális, szinte szent értelmezésével, hanem hétköznapi, mindennapi szabadsággal is. Mégpedig a nyakkendővel kapcsolatban.

A dolog úgy kezdődött, hogy járkáltam a new yorki utcákon és nézegettem a férfidivatüzletek kirakatait. Pillantásomat azonnal lekötötték a nyakkendők. Százféle mintá, ha nem ezerféle. Az ember megbabonázva nézi őket. Egyiknek világossárga az alapja, vannak rajta elszórvva sűrű, kék, piros és lila rombuszok, a másiknak halványbarna alapján egy zöldből és pirosból összetett üstökös szánt végig; egy harmadik pasztellkék színt megtöri egy egészen szabályos zöld karácsonyfaminta. Nincs emberi nyelv, amely ki tudná beszélni a változatosságot és — én úgy gondoltam — nem lehet emberi nyak, amely ezeket a színes szörnyüskéket viselni tudná. Ettől kezdve komolyan figyelni kezdtem az emberi nyakakat New Yorkban, utcán, lunch-roomban, földalattin, a cipőtisztítóknál és színházban egyaránt. Férfitársaim furcsán néztek vissza rám és kutatták szemem pillantásának irányát, hogy mit is nézek rajtuk. Mikor felfedezték, hogy nyakkendőjüket nézem, arcuk kutató-mogorvasága megenyhült és barátságosan mosolyogtak rám, mintha azt mondanák: Ja, a nyakkendőm, hát azt meg is nézheted! Vagyis tudomásul kellett vennem, hogy ezeket a szörnyű színes madzagokat nemcsak viselik, hanem tetszik is nekik, szinte büszkék rájuk.

En magam megmaradván a diszkrét csikoknál vagy egyszínű sötéte árnyalatoknál, úgy gondoltam, hogy az egyházmegyei gyűlésen, ahová készültem, legalább kollégáim hoztam hasonlókat lesznek. De korántsem: a sárga, hupikék, jadvörös és méregzöld olyan-orgiát láttam egy sorban, hogy különbözőségem miatt én kezdtem a magam sötétkék csikosát tenyerem alá rejtegetni.

De azután elhatároztam, hogy meg fogom őrizni egyéni ízlésemet-vagy inkább európai ízlésemet. Elvégre Amerikában szabadság van, mindenki olyan nyakkendőt hord, amilyen tetszik. Én nem bánom a színorgiát, ha az úgy tetszik másnak, más se bánja az én ízlésemet, ha nekem úgy tetszik.

Elméletemben erősen tévedtem. Mert a tegnapi férfikörön azt mondta nekem egy barátom, igen jó alkalásban lévő, komoly uriember: „Miért viselsz Te állandóan ilyen szomorú színű nyakkendőket? Már figyellek régóta!”

„Nem szomorú színűek ezek, csak kicsit komolyabbak. Nem olyan kiabálók!”

„Tévedsz. A mieink nem kiabálók, csak vidámak! Egy férfi öltöztetésben szinte a nyakkendő az egyetlen ruhadarab, amibe egy kis színt, vidámságot lehet belevinni!”

Nem tudunk megegyezni. Neki vidám maradt világoskék kendője a jadvörös nyíllal, illetve inkább vilámmal, nekem izléstelen és kiabáló. Azt gondoltam, hogy ezzel az úgy el is van intézve. Nem volt. Kezdem észrevenni, hogy barátaim mintha kicsit szánakoznának rajtam nyakkendőizlésem miatt, megbocsátó pillantásokat vetnek csikjaimra vagy diszkrét pettyeimre és jelenlétben csendesebbre fogják hangjukat.

Idegessiteni kezdett a dolog. Hát ez a szabadság? Még olyan nyakkendőben sem járhat az ember, amilyenben akar? Elővettem barátomat, akivel első nyakkendő-eszmecsérem volt és egyenesen nekiszegeztem a kérdést:

„Mi bűn van abban, hogy én más mintájú és színű nyakkendőt hordok és szeretek, mint Ti?”

„Nincs benne semmi bűn. Dehogy. Csak feltűnsz vele. Érted? Nem mi tűnünk fel ezekkel a vi-

dám, hangos színekkel, hanem Te a Te halk és halvány színeiddel. Mert más vagy, mint a többi. Tulajdonképpen ezzel sem lenne baj. De so-kan úgy éreztetik, hogy más a k a r s z lenni, mint a többi, mert nem szereted azt, amit a többiek szeretnek. És a nyakkendő-különbséget átviszik önkénytelenül is másra, életmódunkra, szokásainkra.”

„De akkor hol itt a szabadság?”
„A szabadság megvan. De ha azt akarod, hogy úgy nézessenek Téged is, mint maguk közül valót, akkor ne akarj feltűnni környezetben. Kitűnhetsz, de ne tűnj fel. S legjobban akkor tűnsz fel, ha ilyen apró külsőségekben más vagy.”

Apról — gondolom és egy pillanatra arra a hirdetésre gondoltam, amely 1.65-ért olyan nyakkendőt hirdet, amire egy pin-up-girl van festve, de olyan technikával, hogy másnak látszik ruhája nappal és másnak villanyfényen. Igaz, nyakon ilyet még nem láttam... De barátom folytatja:

„Tudod, nem csodálkoznék azon, ha olyasvalaki szomorú-nyakkendő, mint Te, egyszerre azon venné magát észre, hogy főnöke, legyen az akár üzletvezető egy áruházban vagy előmunkás a gyárban, azt mondaná neki: Menjén barátom, nem szeretem azt a szomorú-komoly képét. Vagy legalább vegyen egy vidámabb nyakkendőt fel. Ha holnap nem vesz fel más nyakkendőt, akár be se jönjön többet. Keressen más munkát. Értetlen szemmel néztem barátomra. Fel voltam háborodva. Színtem magamnak mondtam csak:

„Hát hol itt a szabadság?”
„A szabadság ott van, kedves barátom — mondotta —, hogy jogodban áll bármilyen munkával sok pénzt keresni, üzemet vagy gyárat alapítani s ott kikötni, hogy összes alkalmazottaid csak olyan szomorúhalkszínű nyakkendőket viselhetnek, mint amelyet Te szeretsz. Mind.”
Igy találkoztam én a nyakkendőn keresztül a hétköznapi szabadsággal. Lehet, hogy nem így van, de ma még így látom.
H. St.

Karachiban Pakisztan fővárosában a muzulmánok konferenciát tartottak, melyen 30 állam képviselőjében 100 kiküldött jelent meg. A konferencia az Izlámot „harmadik erő”-nek mondotta ki a nyugati hatalmak és a kommunizmus között, azonban a mohamedanizmus egyesítésére nem terjesztettek be konkrét javaslatot. A konferencia kimondotta, hogy „bármely mohamedán állam elleni támadást a mohamedanizmus elleni támadásnak tekintenek”. Egy másik határozat az arab nyelvet mondotta ki a mohamedán államok közötti érintkezés nyelvének.

Nyitra megyei születésű és ujmos-nicai Temes megye illetőségű magyar farmer, aki 1924-ben jött Kanadába és jelenleg Saskatchewan Kipling nevű városkájá mellett van 160 hold földje, — házasság céljából kihazatna ref. 40—50 éves nőt leányt vagy asszonyt. Olyan nőt szeretne feleségül venni, aki szereti a farmi életet. Nem kíván külső munkákat tőle, a ház körüli teendőket ellátását várja és elsősorban azt, hogy jóra vala feleség legyen. — Megkereséseket, ha lehet fényképpel és a szükséges adatokkal Rev. Gyöző Orth Box. 247. Kipling. Saskatchewan, Canada címre kérünk.

JÖJJETEK

Az Ausztriai Magyar Protestáns Lelki-gondozó Szolgálat hivatalos lapja

Szerkeszti: Ungváry Sándor.

Für den Inhalt verantwortlich:
Koppány János.

Kiadóhivatal: Bregenz, Belruptstraße 8
Druck von Felizian Rauch, Innsbruck